

Miksi tarvitaan näyttöön perustuvia menetelmiä?

Moni meistä tietää, kuinka kiire ja stressi vaikuttavat työntekoomme. Uupuneina emme halua mitään lisää työpäiväämme, ja pelkkä ajatuskin uuden oppimisesta hirvittää. Kunhan vain ”nämäkin pinot saisi pöydältä raivattua” tai ”kunhan vain näihinkin sähköposteihin kerkeäisi vastaamaan” on omassa työssä usein päällimmäinen tunne. Jatkuva suorittaminen ei kuitenkaan auta, jos kiireen juurisyihin tai kiireeseen vaikuttaviin prosesseihin ei puututa. Tämä tulee entistäkin konkreettisemmaksi kaikille, joiden työssä nuo em. pinot tai odottavat sähköpostit ovatkin jotain paljon arvokkaampaa. Nimittäin lapset tai nuoret, jotka päivä toisensa jälkeen voivat huonosti ja kaipaavat tukea. Ehkä kyseessä on lapsi tai nuori, joka jää pois koulusta, ehkä hän alisuoriutuu opinnoissaan tai ehkä hän osoittaa mieltään äänekkäästi.

Näyttöön perustuvat menetelmät, joilla tuetaan ja hoidetaan mielen terveyttä varhaisvaiheessa, edellyttävät aina uuden oppimista. Siksi niin johdolta, organisaatiolta kuin päätöksentekijöiltäkin vaaditaan uskallusta ja rohkeutta sitoutua muutokseen. Kun menetelmä perustuu näyttöön, siihen sisältyy samalla lupaus: Mahdollisuus vaikuttaa lapsen tai nuoren pahoinvointiin on moninkertainen tavanomaiseen toimintaan verrattuna. Näyttöön perustuvien menetelmien vaikuttavuus tarkoittaa, että menetelmän teho on todennettu laadukkaissa meta-analyysseissä ja katsauksissa sekä satunnaistetuissa, kontrolloiduissa tutkimuksissa. Mutun sijaan voidaan siis tosiaan todistetusti vaikuttaa lapsen tai nuoren pahoinvointiin!

Mikään menetelmä ei kuitenkaan ole itsessään vaikuttava. Näyttöön perustuva toiminta on näyttöön perustuvaa menetelmää laajempi käsite. Se tarkoittaa, että menetelmän käyttöönotossa ja juurruttamisessa huomioidaan paitsi tutkimusnäyttö, myös lapsen ja nuoren tilanne. Ammattilaisten osaamisella ja motivaatiolla on tässä suuri rooli. Sen myötä hyvinkin menetelmän mahdollisuudet tukea lasta ja nuorta voi parantua – tai mennä metsään. Myös jälkimmäistä tapahtuu jatkuvasti. Ei pelkästään Suomessa, vaan kaikkialla maailmassa. Tutkimuksessa puhutaan ”näyttökuiluista” (evidence gaps), jonka seurauksena paraskaan kliininen tieto ei siirry käytäntöihin.

Näyttöön perustuvien menetelmien juurtumista voidaan vauhdittaa monin tavoin. Innostava organisaatiokulttuuri, johdon sitoutuminen, hyvä seuranta ja tiedonvaihto eri organisaatiotasojen välillä lisää juurtumista. Syitä näyttöön perustuvien menetelmien käyttöönoton viiveeseen tai heikkoon juurruttamiseen on tutkimuksissa löydetty paljon. Syitä on niin organisaatioiden rakenteissa ja prosesseissa, henkilöiden motivaatiossa kuin päätöksenteossa ja hallinnossa. Näiden takana piilee kuitenkin usein yksi yhteinen nimittäjä, nimittäin osaamattomuus tai tietämättömyys siitä, mitä näyttöön perustuvat menetelmät voivat tarjota.

Ennen kesälomille siirtymistä luin systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tuloksena seuloutuneita artikkeleita, jotka kaikki käsitelivät näyttöön perustuvien menetelmien juurtumista. Huomioni kiinnittyi erityisesti artikkeleihin, jotka käsitelivät sosiaalityöntekijöiden asenteita näyttöön perustuvien menetelmien käyttöönotossa. Kiinnostava löydös oli mielestäni, että vaikka moni aikaisempi tutkimus oli osoittanut, että näyttöön perustuvat menetelmät eivät tuntuneet sosiaalityöntekijöiden mielestä tutulta tai luontevalta osalta työtä, 32:n artikkelin pohjalta tehty systemaattinen katsaus (Scurlock-Evans & Upton, 2015) sosiaalityöntekijöiden asenteista, orientaatiosta ja implementoinnista osoitti, että suurin osa sosiaalityöntekijöistä itse asiassa suhtautui positiivisesti näyttöön perustuviin menetelmiin. Suurimpien haasteiden joukossa he toivat esille menetelmien sovellettavuuteen, relevanssiin ja tutkitun tiedon puutteeseen liittyviä seikkoja.

On varmaan hyvä tiedostaa, että näyttöön perustuvat menetelmät ovat syntyneet lääketieteen maailmassa, jossa näytön asteen arviointi perustuu tietyn ennalta määritellyn aselman toistettavuuteen. Monet yhteiskuntatieteet ovat enemmän kiinnostuneita poikkeavuuksista: miksi jokin asia ei toimi toivotulla tavalla? Näyttöön perustuvien menetelmien juurtumisen osalta on hyvä pitää molemmat ulottuvuudet mielessä. Toistettavuus ja skaalattavuus ovat niin eettisesti kuin taloudellisestikin perusteltuja vaatimuksia menetelmälle. On äärimmäisen tärkeää, että voimme taata kaikille lapsille, nuorille ja heidän perheilleen yhtä laadukasta tukea riippumatta siitä, missä he asuvat. On myös taloudellista, että kaikki saavat samoihin haasteisiin ja ongelmiin samoja menetelmiä, jolloin myös koulutuksille, materiaaleille ja muulle osaamisen ylläpidolle voidaan osoittaa riittävästi resursseja. On kuitenkin myös aika nostaa sovellettavuuden huomioiminen mukaan, kun edistämme näyttöön perustuvien menetelmien käyttöä. Tähän tarvitaan tiivistä vuoropuhelua esimerkiksi opettajien, varhaiskasvattajien ja sosiaalityöntekijöiden kanssa. Kaikki viestit kentältä ovat arvokkaita johdolle, ja niiden pitäisi olla myös menetelmien seurannasta ja rahoituksesta vastaaville. Jos jokin asia ei toimi, on turha olettaa, että kiireen keskellä painiva työntekijä sitoutuu menetelmän käyttöönottoon. Tunne siitä, että hänen viestinsä kuullaan, voi olla kullan arvoinen!

Lähde

Scurlock-Evans, & Upton, D. (2015). The Role and Nature of Evidence: A Systematic Review of Social Workers' Evidence-Based Practice Orientation, Attitudes, and Implementation. *Journal of Evidence-Informed Social Work*, 12(4), 369–399. <https://doi.org/10.1080/15433714.2013.853014>

Petra Kouvonen
Kehitysohjaaja, Itla